

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРНО-КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ УКРАЇНИ ¹

Пляшко Ольга Степанівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Повномасштабна війна спричинила глибокі структурні трансформації економіки України і не оминула й культурно-креативний сектор, як один з найбільш чутливих до безпекових, соціальних та економічних шоків. За результатами оцінки збитків та потреб у відновленні (RDNA5), загальні прямі збитки економіки станом на 31.12.2025 р. перевищують 195 млрд дол. США, тоді як сумарні втрати сягають понад 666 млрд дол. США. У секторі культури і туризму прямі збитки становлять 4,5 млрд дол. США, втрати – 31,9 млрд дол. США, а потреби у відновленні склали 11,5 млрд дол. США [1, с.16]. Креативні індустрії зазнали комплексних викликів, серед яких розрив ланцюгів постачання, скорочення внутрішніх та зовнішніх замовлень, втрата робочих місць, руйнування виробничих потужностей, погіршення умов праці, а також відтік людського капіталу за кордон. Додатковими негативними факторами стали зниження якості освіти та ризик зниження пріоритетності сектору в структурі післявоєнної економіки на користь традиційних галузей. За таких умов визначальну роль у відновленні культурно-креативного сектору відіграє державна політика, яка формує інституційні рамки, економічні стимули та інструменти відновлення. Інституційне забезпечення відбудови культурно-креативних індустрій (ККІ) реалізується через систему органів державної влади різних рівнів та координацію з міжнародними партнерами, що відповідає підходу «build back better» – відновлення з одночасною модернізацією сектору. Важливими елементами цієї системи є механізми управління публічними інвестиціями (PIM), формування єдиного портфеля проєктів (SPP), а також програмно-цільове планування [1, с.5].

Ключовим інструментом державної політики є стратегічні документи, що визначають напрями та механізми відновлення. Зокрема,

¹ Дослідження було проведено в рамках модуля Жана Моне «Динамічні креативні індустрії: Розкриття потенціалу економіки ЄС та виклики для України» (№ 101172651 – ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH).

План відновлення України [2], Стратегія розвитку культури до 2030 року [3], Національна стратегія доходів до 2030 р. [4], Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027рр. [5] формують багаторівневу систему політик у сфері ККІ. Стратегічними напрямками їх реалізації є інституційне реформування, підтримка людського капіталу, розвиток культурної інфраструктури та інтеграція українських креативних продуктів у глобальні ринки.

Економічні механізми державної політики відновлення ККІ мають комплексний характер і включають як прямі, так і непрямі інструменти впливу. До ключових прямих належать бюджетне фінансування культурних програм і фондів, грантові конкурси для митців та організацій, міжнародна технічна допомога, компенсація заробітної плати працівникам, субсидування виробничих процесів, а також фінансування інфраструктурних проєктів (креативні хаби, майстерні, культурні простори). Непрямі інструменти передбачають податкові стимули та інвестиційні механізми, спрощення регуляторного середовища, а також підтримку міжнародного партнерства та кластерного розвитку.

На коротко– та середньострокову перспективу (2022–2025 рр.) державна політика відновлення ККІ згідно [2] передбачала реалізацію низки цільових заходів: відновлення фінансування Українського культурного фонду, підтримку зайнятості через компенсацію заробітної плати, розвиток експортного потенціалу, субсидування виробничих процесів та підтримку кроссекторальних проєктів. Важливу роль відведено також програмам підтримки інфраструктури (креативні хаби, майстерні, культурні простори) та сприянню присутності міжнародних компаній у сфері цифрового контенту. Довгострокові економічні механізми (до 2030–2032 рр.) орієнтовані на формування стійкої екосистеми ККІ через посилення ролі непрямих інструментів, зокрема через розвиток освіти, інфраструктури та податкового середовища. Серед них – модернізація культурної інфраструктури, підтримка освітніх програм, розвиток міжнародного партнерства та впровадження податкових стимулів для суб'єктів креативного бізнесу. Важливим є також спрощення регуляторного середовища, зокрема у сфері авторського права, доступу до фінансування та виходу на міжнародні ринки. Окрему роль відіграють інструменти податкової та інвестиційної політики, зокрема спеціальні режими (Дія.City, uResidency), механізми стимулювання інвестицій («інвест-няня»), розвиток індустріальних парків, а також реформа спрощеної системи оподаткування. Ці інструменти створюють передумови для формування сприятливого бізнес-клімату і активізації учасників ринку, однак потребують адаптації до специфіки креативних індустрій. Водночас існують суттєві

обмеження реалізації державної політики: недостатнє фінансування сектору, фрагментарність ініціатив, неврахування специфіки ККІ у загальних програмах підтримки бізнесу, а також нестабільність економічної політики. Це знижує ефективність економічних механізмів та обмежує потенціал розвитку сектору.

Таким чином, стратегічним пріоритетом відновлення ККІ є узгодження державних політик з метою формування сприятливого середовища для розвитку сектору через інституційні та економічні інструменти та мотивації учасників сектору реалізувати свій потенціал. Відновлення ККІ має стати не лише процесом реставрації зруйнованого, а й модернізацією, яка забезпечить інтеграцію українського культурного продукту у світові ринки, формування нової моделі економіки знань та інновацій, а також посилення культурної ідентичності як чинника національної стійкості.

Література:

1. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – December 2025 (RDNA5)/World Bank Group, Government of Ukraine, European Union, United Nations. February 2026. 62 p. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/ukraine-fifth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna5-february-2022-december-2025> (дата звернення: 18.04.2026).
2. План відновлення України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf> (дата звернення: 18.04.2026).
3. Стратегія розвитку культури до 2030 року. URL: <https://www.culturestrategyukraine.org/> (дата звернення: 18.04.2026).
4. Національна стратегія доходів до 2030 р. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf. (дата звернення: 18.04.2026).
5. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027рр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.04.2026).